

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

Факультет іноземних мов

Кафедра англійської філології

ДИПЛОМНА РОБОТА

**на тему: ВІДОБРАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО МЕНТАЛІТЕТУ У
НІМЕЦЬКИХ Т АНГЛІЙСЬКИХ ПРИСЛІВ'ЯХ ТА ПРИКАЗКАХ У
ПОРІВНЯЛЬНОМУ АСПЕКТІ**

Студентки 2 курсу групи МФА
Галузі знань 035 Філологія.

Спеціальності 035.04 Філологія (Германські мови і
літератури) (переклад включно) (англійська, німецька)

Гриник Ольги Олександрівни

Використання чужих ідей,
результатів і текстів мають
посилання на відповідне джерело

Науковий керівник: Вишивана Н. В.
кандидат філологічних наук, доцент

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

м. Вінниця – 2018 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ ЯК ЖАНР УСНОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ.....	8
1.1 Поняття «національний менталітет» та його прояв в прислів'ях та приказках.....	8
1.2 Визначення понять прислів'я та приказка, їх місце в мові та культурі.....	16
1.3 Роль та функції прислів'їв та приказок.....	22
1.4 Джерела виникнення прислів'їв та приказок.....	26
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	29
РОЗДІЛ 2. ПРОЯВ НАЦІОНАЛЬНИХ РИС АНГЛІЙСЬКОГО ТА НІМЕЦЬКОГО НАРОДІВ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПРИСЛІВ'ІВ ТА ПРИКАЗОК.....	30
2.1 Побут англійського та німецького народів, виражений в прислів'ях та приказках.....	30
2.1.1. Праця та відпочинок.....	30
2.1.2. Ставлення до їжі.....	33
2.1.3. Ставлення до алкоголю.....	36
2.1.4. Ставлення до здоров'я.....	37
2.1.5 Дім та ставлення до нього.....	39
2.1.6 Гостинність.....	40
2.1.7. Розподіл часу.....	41
2.1.8. Ставлення до порядку.....	42
2.1.9. Розподіл грошей та ставлення до них.....	44
2.2 Духовна сфера життя англійського та німецького народів.....	49
2.2.1. Сімейні відносини.....	49
2.2.2. Виховання.....	51
2.2.3. Ставлення до дружби.....	53
2.2.4. Ставлення до кохання.....	56

2.2.5. Суспільні відносини.....	58
2.2.6. Віра.....	61
2.2.7.Формування звичок.....	64
2.3. Порівняння національних рис англійського та німецького народів на основі проаналізованих паремій.....	65
ВИСНОВКИ.....	81
ДОДАТКИ.....	84
Додаток А. Відсоткове зображення концептів в англійських пареміях.....	84
Додаток Б. Відсоткове зображення концептів в німецьких пареміях.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алефиренко Н. Ф. Фразеология и паремиология / Н. Ф. Алефиренко, Н. Н. Семенов. – Москва: Флинта, 2009. – 344 с.
2. Алефиренко Н.Ф. Спорные вопросы семантики: монографія / Н. Ф. Алефиренко. – Москва: Гнозис, 2005. – 326 с.
3. Багиян А. Ю. Мудрость веков в языке бизнеса. Паремии в англоязычном научно-популярном деловом дискурсе. Когнитивно-дискурсивный аспект / А. Ю. Багиян, О. И. Натхо, Т. А. Ширяева., 2017. – 251 с.
4. Баранцев К. Т. Англійські прислів'я та приказки / К. Т. Баранцев. – Київ: Радянська школа, 1973. – 176 с.
5. Бойко Н. І. Паремії як дзеркало ментальних стереотипів комунікації українців / Н. І. Бойко // Славянская мифология и этнолингвистика: сборник научных статей. - Гомель: ГГУ им. Ф. Скорины, 2015. - С. 27-30.
6. Болтівець С.І. Мова як вираження національної психіки, душі й свідомості народу / С.І. Болтівець // Дивослово. – 1994. – № 7. – С. 134-138
7. Введение в германскую филологию / М. Г.Арсеньева, С. П. Балашова, В. П. Берков, Л. Н. Соловьева. – Москва: Высшая школа, 2000. – 332 с.
8. Гаврин С. Г. К вопросу об отличии пословицы от поговорки в современном русском литературном языке / С. Г. Гаврин. // Учен. записки Пермского гос. пед. института. – 1958. – №17. – С. 28–46.
9. Гаврись В. І. Сталі сполучення слів у сучасній німецькій мові (Походження та вживання) / Володимир Іванович Гаврись. – Київ: Рад. школа, 1971. – 247 с.
10. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу / І. О. Голубовська. – Київ: Логос, 2004. – 284 с.
11. Грушевицкая Т. Г. Основы межкультурной коммуникации / Т. Г. Грушевицкая, В. Д. Попков, А. П. Садохин. – Москва: Юнити-Дана, 2003. – 352 с.

12. Гусев, В. Е. Эстетика фольклора. / В.Е. Гусев.- Москва: Высш. Шк., 1967. - 213с.
13. Гудзик К. Про що говорить мова? – Київ: «День» №161, 2004. – 50 с.
14. Даль В. И. Пословицы русского народа / В. И. Даль. – Москва: Художественная литература, 1989. – 880 с.
15. Даниленко Л. Лінгвістика ХХ-початку ХХІ ст. у пошуках цілісної теорії взаємозв'язку мови, культури і мислення. / Л. Даниленко. // Мовознавство. – 2009. - № 5. – С. 3-11.
16. Дем'яненко Н.Б. Фразеологічні одиниці на позначення ментальної діяльності людини як відображення мовної картини світу (на матеріалі польської мови) / Н. Б. Дем'яненко // Культура народів Причорномор'я. Раздел 1. Лексическая семантика. – 2002. –Т. 32. – С. 34-37.
17. Додонов Р.О. Філософський аналіз процесу формування і функціонування етноментальності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філософ. наук.: спец. 09.00.03 «Історія філософії» / Р.О. Додонов. – Київ, 1999. – 23 с.
18. Єрмоленко С.Я. Мінлива стійкість мовної картини світу. / С.Я. Єрмоленко. // Мовознавство. – 2009. – № 3-4. – С. 94-103.
19. Жайворонок В.В. Проблема концептуальної картини світу та мовного її відображення. / В.В. Жайворонок. // Культура народів Причорномор'я. – 2002 – №32. – С. 51-53.
20. Жиліна Ю.Ю. Менталітет і засоби його мовного вияву / Ю.Ю. Жиліна // Форум. Інтернет-конференція. «Актуальные проблемы славистики 2012». Секция 6. Международные отношения и внешняя политика славянских стран» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rusfil-mggu.at.ua/forum/29-90-1>
21. Жулай В. Етнос та нація в глобальному світі / В. Жулай // Національна ідеологія і соціальні трансформації в Україні / М.В. Попович, А.М. Єрмоленко, В.Б. Фадєєв та ін. – К.: Український центр духовної культури, 2005. – 328 с.
22. Ильяшенко, Т.П. О национальной самобытности языка и общечеловеческом характере мышления. // Т.П.Ильяшенко. - Москва, 1970. – 132 с.

23. Козловский В.В. Понятие ментальности в социологической перспективе // В.В.Козловский. – Санкт - Петербург, 1997. - 212 с.
24. Колесов В.В. Мова і ментальність. – Санкт - Петербург: Петербурзьке Сходознавство, 2004. - 240 с.
25. Колісник О. П. Культура, ментальність і національний характер // Проблеми загальної та педагогічної психології: Зб. наук. праць Ін-ту психол. ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. Максименка С. Д. - 2002. - т. IV, ч. 1. - С. 104-111.
26. Колоїз Ж. В. Українська пареміологія // Ж. В. Колоїз, Н. М. Малюга, Н. М. Шарманова. – Кривий Ріг: КПІ ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2014. – 324 с.
27. Корень О. В. Системно-функціональні особливості англійських прислів'їв: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : спец. 10.02.04 / Корень Олена Валеріївна – Харків, 2000. – 19 с.
28. Коцюба З. Г. Паремійні фонди мов як контамінація різночасових міжкультурних світоглядних нашарувань / З. Г. Коцюба. – Дрогобич: Мовознавство. – 2008. – 103 с.
29. Коцюба З.Г. Рефлексія побутової свідомості в різномовному proverbialному просторі (від універсального до національного): Монографія / Зоряна Григорівна Коцюба. – Львів: ДП "Видавничий дім "Укрпол", 2010. – 472 с.
30. Кубаєвський М.К. Національна ідея: історичні й методологічні засади осмислення / М.К. Кубаєвський. – Тернопіль: Економічна думка, 2007. – 192 с.
31. Кудіна О. Ф. Перлини народної мудрості : Німецькі прислів'я та приказки / О. Ф. Кудіна, О. П. Пророченко. – Вінниця: Нова книга, 2005. – 320 с. – (Посіб. для студентів та викладачів вищ. навч. закл.). – (Книга).
32. Кузнецова Е.В. Самоопределение народа: национальный менталитет // Философия. Культурология. Вестник Нижегородського ун-та ім. Н.И. Лобачевского. – Серия "Социальные науки" / под. ред. Золотаренко Сергея Георгиевича. – Новгород: Изд-во ННГУ, 2011. – № 2 (22). – С.80-85.

33. Кузько П. В. До питання про перспективність дослідження паремій / П. В. Кузько. – Мелітополь: Мелітопольський державний педагогічний університет, 2003. – 140 с.
34. Кунин А. В. Курс фразеології сучасного англійського мови // Александр Владимирович Кунин. – Москва: Вища школа, 1996. – 200 с. – (Феникс).
35. Кунин, А. В. Англо-російський фразеологічний словарь./ А.В. Кунин. - М., 1984. - 512 с.
36. Кунин, А.В. Фразеологія сучасного англійського мови./ А.В. Кунин. - Москва, 1972. - 288с.
37. Лановик М. Б. Українська усна народна творчість : [підручник] / М. Б. Лановик, З. Б. Лановик. –3-тє вид., стереотип. – К. : Знання-Прес, 2005. – 591
38. Маслова, В.А. Сучасні напрями в лінгвістиці/ В.А. Маслова. – Академія, 2008. - 282с.
39. Мельникова А. А. Мова і національний характер. Взаємозв'язок структури мови і ментальності / А. А. Мельникова. – 2003. – С. 135.
40. Метелюк І. В. Джерела походження прислів'їв німецької мови / І. В. Метелюк, Ж. В. Войцішук. // Рівненський державний гуманітарний університет. – 2013. – №37. – С. 203.
41. Михальська А.К. Російський Сократ: Лекції з порівняльно-історичної риторики. – Москва.: Просвещение, 1996. - С. 35-40.
42. Моїсеєва, І.Ю. Прагматичні функції прислів'їв і приказок // І.Ю. Моїсеєва // Вісник ОДУ. – 2004. – № 11. – С. 170-172.,
43. Неровня Н. М. До проблеми семантики фразеологічних одиниць / Н. М. Неровня // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. – Луцьк, 2004. – № 6. – С. 58–62.
44. Николаев В.Г. Концепції національного характеру // Культурологія ХХ століття. Енциклопедія. – Санкт-Петербург: Університетська книга, 1998. – Т.2. – С.74.

45. Пазяк М.М. Нові видання в пареміології: Народна творчість та етнографія. – Київ: Наукова думка, 1989. – 206 с.
46. Пермяков Г. Л. Основы структурной паремиологии / Григорий Львович Пермяков. – Москва: Наука, 1988. – 236 с.
47. Радевич-Винницький Я.К. Україна: від мови до нації / Я.К. Радевич-Винницький. – Дрогобич: Відродження, 1997. – 360 с.
48. Райхштейн А. Д. О межъязыковом сопоставлении ФЕ / А. Д. Райхштейн. // Иностранные языки в школе. – 1979. – №4. – С. 3–8.
49. Райхштейн А. Д. О сопоставлении фразеологических систем / А. Д. Райхштейн. // Иностранные языки в школе. – 1980. – №4. – С. 8–14.
50. Райхштейн А. Д. Сопоставительный анализ немецкой и русской фразеологии / А. Д. Райхштейн. – Москва: Высшая школа, 1986. – 143 с.
51. Рогач О. О. Структурно-семантичні особливості фразеологізмів з етнонімами (на матеріалі української, російської, польської, англійської, французької мов) : [монографія] / О. О. Рогач. – Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2010. – 236 с.
52. Савенкова Л. Б. Пословица, поговорка и поговорка как термины филологии // Филологический вестник / Л. Б. Савенкова. - изд. Ростовск. гос. ун-та, 1997. - №1. - С. 36-43.
53. Садохин А. П. Этнология / А. П. Садохин. – Москва: Гардарики, 2008. – 287 с. – (2-е). – (учебник).
54. Тарланов З. К. // Російські прислів'я: синтаксис та поетика// Тарланов З. К. – Петрозаводський гос. університет, 1999, 448 с.
55. Тер-Минасова С.Г. Мова і міжкультурна комунікація// С. Г. Тер-Минасова // - Москва: Слово / 2000. - 264 с.
56. Тер-Минасова С.Г. Роль языка в формировании личности. Язык и национальный характер / С. Г. Тер-Минасова // Этносоциоллингвистика: хрестоматія / авт.-сост. Н. И. Коновалова. – Екатеринбург, 2004. – С. 241-249.
57. Ткаченко К.И. ; наук. кер. С.А. Швачко // Русский язык в XXI веке: исследования молодых: материалы III международной научной студенческой

конференции / Отв. ред. Е.А. Журавлёва. – Астана: Изд-во ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, 2016. – С. 60-62

58. Ткаченко О. Б. Мова і національна ментальність (Спроба сучасного синтезу)// О. Б. Ткаченко — Київ, 2006,— С. 5.

59. Уланович О. И. Концепты эмоций в англоязычной эмотивной фразеологии / О. И. Уланович, М. В. Мороз // Актуальные проблемы германистики, романистики и русистики: Материалы ежегодной международной научной конференции 1–2 февраля 2013 г., г. Екатеринбург, Россия. – Часть 2. – Екатеринбург: УГПУ, 2013. – С. 111-118.

60. Хроленко А.Т. Основи лінгвокультурології. // А. Т. Хроленко – Москва // Флінта: Наука, 2004. – 184с.

61. Чернышева И.И. Фразеология современного немецкого языка. / И.И. Чернышева. – Москва: Высшая школа, 1970. – 154 с.

62. Чопик Р. Менталітети // Р. Чопик. – Київ: УВС ім. Ю. Липи, 2014. – 176 с.

63. Шагиахметова Э. И. Функции паремиологических единиц / Э. И. Шагиахметова. // Вестник Челябинского государственного университета. – 2009. – №30. – С. 156–158.

64. Шалагина В. К. Немецкие пословицы и поговорки / В. К. Шалагина. – Москва: Издательство Института международных отношений, 1962. – 86 с.

65. Щербань Є. А. Огляд теоретичних досліджень структури та типологій картини світу людини / Є. А. Щербань // Вісник психології і соціальної педагогіки. – К., 2010. – С. 192-198.

66. Akmajian A. Linguistics: an Introduction to Language and communication / A. Akmajian, R. A. Demers, R. M. Hamish. – Cambridge, Massachusetts, London: MIT Press, 1984. – 427 p.

67. Fleischer W. Das Zusammenwirken von Wortbildung und Phraseologisierung in der Entwicklung des Wortschatzes / Fleischer // Wortbildung und Phraseologie / Fleischer., 1997. – С. 9–24.

68. Kade, O. Die Phraseologie als Übersetzungswissenschaftliches Problem / O. Kade // In: Aktuelle Probleme der Phraseologie. – Lpz., 1976. – 165 S.
69. Murphy G. L. The Big Book of Concepts / G. L. Murphy. – Cambridge: MIT Press, 2002. – 563 p.
70. Ohman R. Speech, literature and the speech between / R. Ohman // Essays in modern Stylistics. – L.: N. Y., 1981. – Pp. 83-87.
71. Savin P. Phraseology as Autonomous Linguistic Discipline / P. Savin // Linguistic and Literary Broad Research and Innovation. – Bucharest: 2010. – № 1. – P. 60–73.
72. Wierzbicka A. Semantics, Culture and Cognition, Universal Human Concepts in Culture / A. Wierzbicka. – Specific Configuration. – New York; Oxford: OUP, 1992. — 325 p.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

73. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [упоряд. та гол. ред. В. Т. Бусел]. – Ірпінь: Перун, 2009. – 1736 с.
74. Крисін Л.П. Тлумачний словник іншомовних слів. - М.: Рос. яз., 2000. - 856 с.
75. Лесин В.М., Пулинець О.С. Словник літературознавчих термінів // Мала філологічна енциклопедія / Уклад. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. – К. : Довіра, 2007. – 477 с.
76. Словник Merriam Webster// [Електронний ресурс]. – Режим доступу:: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/mentality>
77. Філософський словник соціальних термінів / під ред.В. Андрущенко. – Х. : Р.И.Ф., 2005.
78. Шептикин А. С. Немецко-русский словарь пословиц и поговорок // А.С. Шептикин, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sheptikin.narod.ru/sprichwoerter/index.html>
79. The New Encyclopedia Britannica. Proverb. – Chicago: Encyclopedia Britannica. – 1994. – Vol. 9. – 749 p

80. The Oxford dictionary of etymology / [ed. C. T. Onions]. – New York: Oxford Clarendon Press, 1966. – 1026 p.

81. The Oxford Dictionary of Proverbs // Oxford University Press Inc. Jennifer Speake, 2008.— 625p.